

Gereedschapskist Adaptieve Aanpak tbv Lange Termijn Drinkwatervoorziening

3de werksessie
6 juni 2016

Rutger van der Brugge
Sophie Vermooten

Programma

- Inloop 08.45-09.15
- Recapituleren 09.15-09.30
  - Waar staan we nu
- Kritieke ontwikkelingen 09.30-10.45
  - adhv padenkaart → voorbereiding
- Pauze 10.45-11.00
- Adaptieve capaciteit 11.00-12.00
  - organisatie van monitoringsysteem
  - anticiperende maatregelen
- Discussie: 12.00-13.00
  - Afronding
  - Hoe zien jullie vervolg

Recapitulieren

Waar staan we

- Werksessie 1 (1 maart)
  - Uitleg methode
  - Knikpunten gedefinieerd ([template](#))
  - Aanzet maatregelen ([template](#))
- Werksessie 2 (7 april)
  - Aanzet kritieke ontwikkelingen ([template](#))
  - Afwegen maatregelen ([template](#))
- Uitwerksessie (28 april)
  - Discussie adaptatiepadenkaarten ([template](#) + [tool](#))

Nog uit te werken onderdelen

- Afwegen maatregelen (2de werksessie)
  - Kwam te vroeg, geen behoefte aan in deze fase
  - voorstel: niet verder uitwerken, maar theorie wel opnemen in eindrapportage
- Adaptieve capaciteit
  - Organisatie van monitoring (deze sessie)
  - Anticiperende maatregelen (deze sessie)

Adaptieve capaciteit

- Het vermogen om aan te passen aan veranderende omstandigheden
- Aanpassen
  - beleid = adaptief
  - met zo weinig mogelijk probleem/schade
- Doel: dit vermogen verhogen
  - Bewuster in te bouwen in beleidsproces
  - Structureler

Adaptieve capaciteit

- Basis:
  - Padenkaart (vooruitkijken en weten wat kan)
  - Kritieke ontwikkelingen (verder uitwerken)
  - Monitoringssysteem (ontwerpen)
  - Anticiperen (anticiperende acties)

Kritieke ontwikkelingen

Vorbereiding (1)

- Werk padenkaart verder uit
  - Geef aan op een kaart waar het knikpunt (als eerst) gaat ontstaan en welke winningslocaties daarop van invloed zijn
  - Geef aan welke maatregelen mogelijk zijn en hoe lang het knikpunt daarmee wordt uitgesteld.
  - Geef aan of er mogelijke concurrerende (ondergrondse) claims zijn (geothermie, etc), waardoor maatregelen mogelijk niet meer kunnen.
- Anticiperende maatregelen
  - Wat moet je nu doen om de maatregelen later ook daadwerkelijk te kunnen nemen (o.a. ruimtelijk reserveren).

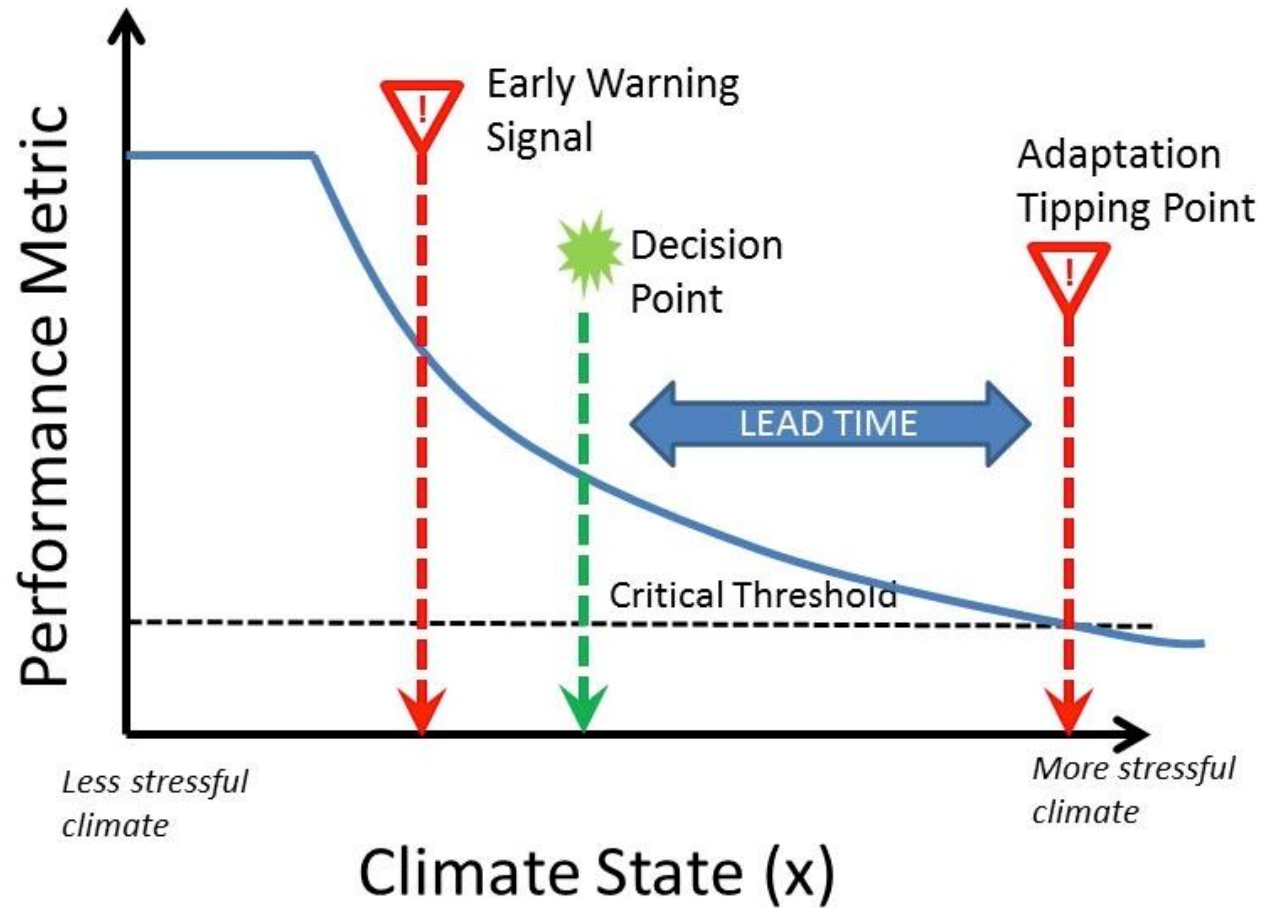
Vorbereitung (2)

- Werk uit welke ontwikkelingen gemonitord moeten worden
  - Vul de templates (eerder ingevulde verder aan met relevante ontwikkelingen
  - Vertaal ze naar indicatoren
  - Wat zou de drempelwaarde kunnen zijn?
  - Bij welke waarden ga je actie ondernemen?
  - Welke data wordt nu al gemonitord en die hiervoor gebruikt kan worden?

Kritieke trends voor huidig beleid

- template voorbeeld -

Trend	Effect	Indicator (en)	Drempelwaarde
Bevolkingsgroei	Grotere vraag naar drinkwater	# mensen	1 miljoen (bij gelijk gebruik ca 120 l/d/p)
Afname watergebruik consument	Kleinere vraag naar drinkwater	gebruik in l/d/p	n.v.t.
Toename vraag industrie	Grotere vraag naar drinkwater	gebruik in l/d/p	2000 l/d
Landbouw nutriëntengebruik	Verontreiniging grondwater	ppm	?
Waterkwaliteitsverandering (trends)			

Criteria mbt Indicatoren

- Relevant
  - (doet de indicator er toe?)
- Betrouwbaar
  - (hoe zeker is de waarde van de indicator?)
- Sensitief
  - (hoe reageert de indicator op verandering?)
- Specifiek
  - (wat reflecteert de indicator?)
- Meetbaar
  - (hoe goed meetbaar is de indicator?)

Ontwerp monitor

Ontwerp monitor

Monitoring heeft alleen zin als het ook handelingsperspectieven biedt

Ontwerp Monitoringsplan

1. Waarom willen we monitoren?
2. Wat willen we monitoren?
3. Welke vorm van monitoring, of combinatie gaat het?
4. Welke partijen/personen worden betrokken bij dataverzameling? Welke bestaande monitoringsprogramma's zijn bruikbaar?
5. Door wie wordt de data geanalyseerd en geïnterpreteerd
6. Wie ontvangt de resultaten en hoe gebruiken we deze resultaten?
7. Spelregels

Stap 1 Waarom

- Directie functies van monitoring (De Kool, 2007)
  1. Signaleren: weten wat er gebeurt
  2. Verantwoorden: controle op beleid
  3. Leren: ontwikkelen van inzicht
  4. Communiceren: uitdragen van beleid

Stap 1 Waarom

- Indirecte functies van monitoring
  1. Vergroten van betrokkenheid: b.v. bijvoorbeeld wanneer mensen actief zaken gaan monitoren raken ze er ook bij betrokken,
  2. Creëren van draagvlak: b.v. inzicht in positieve effecten van maatregelen
  3. Vertrouwen genereren: b.v. wanneer mensen samen monitoren leren ze elkaar kennen en ontstaat vertrouwen.

Stap 2 Wat willen we monitoren

- Zie kritieke ontwikkelingen

Stap 3 Typen monitors

1. Signalerende monitor: bijhouden van natuurlijke of maatschappelijke ontwikkelingen (biodiversiteitsmonitor).
2. Resultaat monitor: gericht op het meten van effecten van beleid: output, outcome, en impact (Arkesteijn et al 2007) (veldmeting, enquêtes, benchmarking, documentanalyse)
  - Participatieve monitor: uitvoerende/betrokken partijen dragen bij aan ontwikkeling en uitvoering van de monitor zelf (o.a. meten in het veld).
3. Lerende monitoring: gericht op het faciliteren van leerprocessen (met o.a. workshops, intervisie).
  - Reflexieve monitoring: gericht op herbezinning uitgangspunten (van bijv. beleid en institutionele orde)

Stap 4 Dataverzameling

- Wat
  - Welke data is nodig?
  - Welke instrumenten?
  - Kwalitatief / kwantitatief
  - Bestaande monitoringsprogramma's

- Wie
  - Welke partijen
    - Experts vs. bewoners

Stap 5 Interpretatie

- Experts
- Beleidsmakers
- Bewoners

Stap 6 Gebruik informatie

- Informatie uit de monitor moet bij die persoon terechtkomen die er wat mee kan (sturen)
- Direct betrekken
- Communicatiekanaal

Stap 7 Spelregels

- Hoe vaak update?
- Frequentie van bij elkaar komen
- Wat bespreek je?

Ontwerp monitor - Template -

Waarom?	Wat?	Hoe?	Wie?	Wat leer je?	Wie moet wat?
	Bevolkingsgroei	Via CBS			
	economische ontwik. (ook nieuwe ontwik. <u>op gebied van energie</u>)	Bestemming splannen van gemeentes, regelmatig overleg?			
	Grondwaterkwaliteit	LMG?, MLNSO? Via Drinkwaterbed. Via trend in KRW rapportage, Informatiehuis water			

Anticiperende maatregelen

Anticiperen

- Voorkeurspad vergemakkelijken
  - Ruimte reserveren
  - Bewustwording
  - Openstaande vragen beantwoorden (studies, onderzoek)
  - Innovatieprojecten
- Opties openhouden
  - Ruimte reserveren
  - In beleid vastleggen
  - Monitoren: effect op opties
  - Innovaties: nieuwe opties openen

Anticiperende maatregelen

- Template -

- Wat is je voorkeurspad?

Besparing (spoelwater hergebruik, lekverlies, serviceniveaus, decentrale winningen)

Aanvullend voorraden reserveren (ASV's?)

- Welke acties moet je daar nu voor doen?

Onderzoek/pilot, bouwbesluiten aanpassen, generieke beschermingsniveau (KRW?)

- Welke opties wil je ophouden?

- Wat moet je daar nu voor doen?

...

Vervolg

- Afronding
- Discussie over vervolg binnen de provincies

Afronding

- Wat komt er in de gereedschapskist?
  - Rapportage
    - Methode + Templates + voorbeeldcasus
    - Presentaties
  - Wiki
    - Pathway generator
    - Rekentool
- Wat is wel/niet openbaar?
- Paper?

Hoe zien jullie ...?

- Ver- en beantwoording van de vraag van het Rijk hoe de drinkwatervoorziening zeker te stellen / om te gaan met concurrerende claims op de ondergrond.
- Zelf toepassen aanpak binnen jullie provincie?
  - Ondersteuning
  - Modelberekeningen
  - Oppakken met Drinkwaterbedrijf?

Dank jullie wel
voor de prettige samenwerking